

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ АКЦІОНЕРІВ У КИТАЇ, НІМЕЧЧИНІ, УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

GENERAL MEETINGS OF JOINT STOCK COMPANIES IN CHINA, GERMANY AND UKRAINE: COMPARATIVE ANALYSIS

Сушко Є.О.,

аспірант Інституту держави і права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України

У статті проаналізовані компетенція та аспекти щодо проведення загальних зборів акціонерного товариства в Китаї, Німеччині, Україні. Виконаний порівняльний аналіз відповідних правових положень законів у Китаї, Німеччині, Україні, що регулюють діяльність акціонерних товариств.

Ключові слова: акціонерне товариство, загальні збори, акціонерне товариство з обмеженою відповідальністю, вищий орган, повноваження.

В статье проанализированы компетенция и аспекты относительно проведения общих собраний акционерного общества в Китае, Германии, Украины. Выполнен сравнительный анализ соответствующих правовых положений законов в Китае, Германии, Украины, регулирующих деятельность акционерных обществ.

Ключевые слова: акционерное общество, общее собрание, акционерное общество с ограниченной ответственностью, высший орган, полномочия.

This article analyzes competence and aspects concerning conducting of general meetings of joint stock companies in China, Germany and Ukraine. Comparative analysis of the relevant legal provisions of laws in China, Germany, Ukraine governing joint stock companies was made.

Key words: joint stock company, general meetings, joint stock company with limited liability, supreme authority, powers.

XXI століття – століття глобалізації; це час, в який акціонерні товариства здійснюють комерційну діяльність за межами власних держав, відкриваючи або нові компанії, або філії, або представництва; час, коли професійному юристу під час практики з іноземними партнерами необхідні: інформація, дослідження, аналіз юрисдикцій та правового простору інших держав, в яких знаходяться ділові партнери або клієнти. Акціонерне товариство є складним структурним утворенням. Для розуміння особливостей функціонування акціонерних товариств у зарубіжних державах та Україні необхідний уважний аналіз теорії, законодавства та практики щодо окремих аспектів, які в сукупності дають розуміння про спільні риси, відмінності та особливості. Цим обумовлюється актуальність обраної теми статті.

Метою цієї статті є аналіз компетенції та аспектів проведення загальних зборів акціонерного товариства в Китаї, Німеччині, Україні.

Під час дослідження були опрацьовані роботи таких авторів, як: Бергер Д., Вурдінгер Х., Кан А., Дональд Д., Менгісаарі П., Баумс Т., Віннік О.М., Теньков С. та ін., а також положення Закону Китаю про компанії 2006 р., Закону Німеччини про акціонерні товариства 1966 р., Закону України «Про акціонерні товариства».

Акціонерне товариство, як юридична особа, має правосуб'єктність, незалежну від осіб, які її створили, що дозволяє акціонерному товариству здійснювати дії, необхідні для ведення комерційної діяльності шляхом надання правоздатності відстоювати свої права і дозволяючи акціонерному товариству брати на себе юридичні зобов'язання [1, 688]. Правосуб'єктність не тільки захищає акціонера від індивідуальної відповідальності за корпоративні акти,

але й ефективно відокремлює акціонера-інвестора від його інвестицій. (Це загальне правило застосовується в Німецькому законі про акціонерні товариства [2, 4-9]). Загальні збори акціонерів є органом прийняття рішень для акціонерів. Форма зборів дозволяє великій кількості осіб обмінюватися інформацією та коментувати висловлювання інших у реальному часі [3, 546].

Загальні збори акціонерів - компетенція цього органу в Китаї, Німеччині, Україні.

Китай. Закон про компанії Китаю вступив у силу в 2006 році, законодавчо закріпивши існування акціонерного товариства з обмеженою відповідальністю. Загальні збори акціонерів утворюються акціонерами акціонерної компанії з обмеженою відповідальністю. Загальні збори акціонерів є вищим повноважним органом компанії та вирішують питання в межах своєї компетенції відповідно до Закону Китаю про компанії [4, ст. 99]. Повноваження загальних зборів акціонерів визначаються статтею 38 Закону про компанії Китаю, серед яких такі: 1) визначення напрямків діяльності компанії і затвердження інвестиційного плану; 2) вибір, зміна членів ради директорів і ревізорів (за винятком призначених представників трудового колективу), вирішення питань оплати праці цих осіб; 3) розгляд і затвердження звітів ради директорів; 4) розгляд і затвердження звітів ревізійного органу або ревізора; 5) розгляд і затвердження щорічного проекту фінансового плану компанії, проекту звіту про його виконання; 6) розгляд і затвердження пропозиції щодо розподілу прибутку компанії і покриття збитків; 7) прийняття рішень про збільшення або зменшення розміру статутного капіталу; 8) прийняття рішень про випуск облігацій; 9) прийняття рішень про злиття,

поділ компанії, зміну її організаційно-правової форми, про її припинення і ліквідацію; 10) внесення змін до статуту компанії; 11) інші повноваження, встановлені статутом компанії [4, ст. 38].

Згідно з Законом Китаю про компанії, в акціонерному товаристві з обмеженою відповідальністю створюється партійна організація [4].

Німеччина. Закон Німеччини про акціонерні товариства був прийнятий у 1965 році, набув чинності 1 січня 1966 року. Загальні збори акціонерів у німецькому акціонерному товаристві є інститутом, який має установлені законом повноваження та обмеження [1, 698]. Під час реформи корпоративного права в Німеччині в 1937 році цей інститут втратив частину повноважень.

Однією з рис акціонерного товариства є накопичення капіталу приватних інвесторів, які очікували винагороду та могли виконувати дії щодо власного майна [1, 698]. Рішення загальних зборів акціонерів щодо всіх корпоративних питань, окрім тих, що були віднесені до виключної компетенції інших органів, були остаточними та незаперечними. Рада директорів керувала власністю акціонерів згідно з інструкціями акціонерів [1, 699]. Це положення стало основою для визначення статусу загальних зборів акціонерів як найвищого органу акціонерного товариства в Німеччині. Такий розподіл повноважень був вигідним для акціонерів, проте неефективним для акціонерного товариства в цілому. Цей фактор, в поєднанні з визнанням в XXI-му ст. обмеження права власності державною політикою [5, 14], призвів до перегляду повноважень загальних зборів акціонерів [1, 699] у Німеччині.

У Німеччині загальні збори припинили визначатися як найвищий орган акціонерного товариства, тому що повноваження цього органу були обмежені Законами Німеччини про акціонерні товариства 1937 та 1965 року для підвищення ефективності управління акціонерним товариством [6, 251; 7, 468]. На сьогодні в Законі Німеччини про акціонерні товариства встановлюється, що загальні збори акціонерів приймають рішення, прямо вказані в законі або статуті [8, § 119 (1)], визначається перелік повноважень загальних зборів акціонерного товариства [8, § 119 (2)].

Серед рішень загальних зборів акціонерів, які повинні бути прийняті більшістю голосів акціонерів, що представляють на загальних зборах не менш, ніж три четверти статутного капіталу (75 %), є наступні: внесення змін до статуту [8, § 179 (2)]; розпуск або реорганізація акціонерного товариства [8, § 262(2), § 293 (1)]; придбання активів протягом двох років після реєстрації акціонерного товариства акціонерами, яким належить більше 10 % статутного капіталу [8, § 52]. Здійснення інших функцій загальних зборів акціонерів вимагають простої більшості голосів акціонерів [8, § 133(1)]. Серед таких функцій є: призначення та звільнення членів наглядової ради [8, § 101 (1), § 119 (1.1)]; щорічне схвалення роботи членів правління або членів наглядової ради [8, § 120].

Україна. Згідно з Законом України «Про акціонерні товариства», загальні збори є вищим органом акціонерного товариства [9, ст.32]. На думку Вінника О.М., загальні збори акціонерного товариства є вищим органом, оскільки: 1) у них можуть брати участь усі акціонери; 2) цим органом приймаються рішення стратегічного плану діяльності акціонерного товариства, у тому числі формуються інші органи акціонерного товариства і обирається чи змінюється їх склад [10, 104].

Загальні збори акціонерного товариства уособлюють і концентрують колективну волю власників корпоративних прав [11]. Загальні збори акціонерного товариства можуть вирішувати будь-які питання діяльності акціонерних товариств [9, ст.33 (1)].

На нашу думку, якщо акціонерне товариство має велику кількість акціонерів, то законодавче позиціонування

загальних зборів акціонерного товариства як вищого органу акціонерного товариства перешкоджає роботі та управлінню акціонерним товариством, адже на практиці буває дуже складно зібрати всіх акціонерів в один день та провести загальні збори, особливо, якщо загальні збори скликаються лише раз на рік.

Таким чином, у Китаї та Україні загальні збори визнаються вищим органом акціонерного товариства. У Німеччині загальні збори не вважаються вищим органом акціонерного товариства.

Порядок скликання Загальних зборів у Німеччині, Україні, Китаї (період скликання).

Китай. Загальні збори акціонерів скликаються один раз на рік. Позачергові загальні збори акціонерів підлягають скликанню протягом двох місяців за наявності однієї з таких обставин: 1) якщо число членів ради директорів виявляється менше числа, встановленого Законом Китаю про компанії або не досягає 2/3 числа, встановленого статутом компанії; 2) якщо непокриті збитки компанії досягають 1/3 загальної суми її фактично сплаченого капіталу; 3) якщо акціонер (-и), що володіють більше 10% акцій компанії, вимагають скликання позачергових зборів; 4) якщо скликання позачергових зборів визнається радою директорів необхідним; 5) за пропозицією ревізійної комісії про скликання позачергових зборів; 6) в інших випадках, передбачених статутом компанії [4, ст. 101]. Загальні збори акціонерів скликаються радою директорів і проводяться під головуванням голови ради директорів. У разі невиконання або неможливості виконання головою ради директорів своїх обов'язків, збори проводяться під головуванням заступника голови ради директорів. У разі невиконання або неможливості виконання заступником голови ради директорів своїх обов'язків, збори проводяться членом ради директорів, обраним більшістю голосів членів ради директорів [4, ст. 102]. У разі неможливості виконання або невиконання радою директорів своїх обов'язків зі скликання загальних зборів акціонерів, збори скликаються і проводяться під головуванням ревізійної комісії; у разі якщо ревізійна комісія не здійснює скликання і головування зборів, акціонери, які окремо або разом володіють 10% або більшою кількістю голосів, протягом останніх 90 днів поспіль можуть самостійно скликати і провести збори [4, ст. 102].

Німеччина. Щорічні збори акціонерів скликаються радою директорів [8, § 121 (2)] не менше, ніж за 30 днів до запланованої дати зборів [8, § 123 (1)]. Рада директорів зобов'язана скликати загальні збори акціонерів, якщо письмовий запит поданий акціонерами, акції яких складають не менш, ніж двадцяті частину статутного капіталу [8, § 122 (1)]. Якщо така вимога не виконується, то суд може надати право акціонерам скликати загальні збори [8, § 122 (3)].

Загальні збори повинні скликатися протягом перших восьми місяців нового фінансового року [8, § 175(1)]. Правила Франкфуртської біржі вимагають від компаній, акції яких зареєстровані (допущені до торгів) на біржі в сегменті ринку Вищого Стандарту (Prime Standard), надавати щорічні звіти після чотирьох місяців після закінчення фінансового року. Так як згідно з Законом Німеччини про акціонерні товариства правління скликає загальні збори для затвердження річного звіту [8, § 175 (1)], то це означає, що компанії, акції яких зареєстровані на біржі в сегменті ринку Вищого Стандарту, скликають річні збори акціонерів протягом перших чотирьох місяців фінансового року (в більшості випадків – це квітень [3, 556]). Позачергові загальні збори скликаються, якщо цього вимагають інтереси товариства [8, § 121 (1)]. Наприклад, наглядова рада зобов'язана скликати загальні збори акціонерів, якщо цього потребують інтереси товариства [8, § 111 (3)].

Україна. Закон України «Про акціонерні товариства» закріплює термін проведення щорічних загальних зборів: не пізніше 30 квітня наступного за звітним року, що має забезпечити оперативність прийняття рішень [10, 105] загальних зборів акціонерного товариства.

Позачергові загальні збори скликаються наглядовою радою [9, ст.47 (1)].

Наглядова рада має виключні повноваження щодо: підготовки порядку денного загальних зборів, прийняття рішення про дату їх проведення та про включення пропозицій до порядку денного, в тому числі, прийняття рішення про проведення чергових загальних зборів.

Згідно п. 2 ст. 51 ЗУ «Про акціонерні товариства» в акціонерних товариствах з кількістю акціонерів-власників простих акцій 10 осіб і більше створення наглядової ради є обов'язковим. У товаристві з кількістю акціонерів-власників простих акцій 9 осіб і менше у разі відсутності наглядової ради її повноваження здійснюються загальними зборами. У такому разі повноваження наглядової ради з підготовки та проведення загальних зборів здійснюється виконавчим органом, якщо інше не встановлено статутом акціонерного товариства [9, ст. 51 (2)].

На нашу думку, поняття «підготовка», «прийняття рішення про проведення» є різними за змістом, якщо порівнювати їх з поняттям «проведення». Вважаємо, що існує неточність у формулюванні статті 51, частинах 2 та 3 Закону України «Про акціонерні товариства».

Таким чином, у Китаї та Німеччині загальні збори акціонерів скликаються радою директорів, у Китаї загальні збори проводяться під головуванням голови ради директорів. В Україні наглядова рада має виключні повноваження щодо: підготовки порядку денного загальних зборів, проведення загальних зборів.

Отже, з вищенаведеного аналізу положень законів Китаю, Німеччини та України, які регулюють діяльність акціонерних товариств у частині компетенції та аспекту проведення загальних зборів акціонерного товариства, можемо зробити висновок, що в Німеччині загальні збори акціонерного товариства не визнаються вищим органом акціонерного товариства, проте в Китаї та Україні законодавці дотримуються іншої позиції. Загальні збори акціонерів скликаються: радою директорів згідно з законодавством Китаю та Німеччини, наглядовою радою згідно з українським законодавством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Berger D. Shareholder Rights Under the German Stock Corporation Law of 1965 / Fordham Law Review. – 1970. – Vol. 38. – Issue 4. – Article 3. – pp. 687-742.
2. Würdinger H. Aktien- und Konzernrecht / C. F. Müller, 1966. – 334 Seiten.
3. Cahn A. Comparative Company Law. Text and Cases on the Laws Governing Corporations in Germany, the UK and the USA / A. Cahn, D. C. Donald. – Cambridge University Press, 2011. – 927 p.
4. Companies Law of the People's Republic of China [Електронний ресурс] / The Shanghai Stock Exchange (SSE) official Internet Source: data base contains information on stocks, listing, listed companies, market information in China – English, Chinese, 2006. – 47 p. Режим доступу до док.: http://www.sse.com.cn/sseportal/en/pages/p1075/p1075_content/Companies%20Law%20of%20the%20People%27s%20Republic%20of%20China.pdf
5. Jarass H.D. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland / H.D. Jarass, B. Pieroth. – Verlag: Beck Juristischer Verlag; Auflage: 9. A., 2007. – 1248 Seiten.
6. Mäntysaari P. Comparative Corporate Governance: Shareholders as a Rule-maker / Springer, 2005. – 445 p.
7. Baums T. Institutional Investors and Corporate Governance / T. Baums, R. M. Buxbaum. – Walter de Gruyter, 1994. – 695 p.
8. Aktiengesetz GmbH-Gesetz: mit Umwandlungsgesetz, Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz, Mitbestimmungsgesetzen und Deutschem Corporate Governance ... Governance Kodex, Rechtsstand von Heribert Hirte von Deutscher Taschenbuch Verlag // Beck Juristischer Verlag (1 Januar 2012). – 464 Seiten.
9. Закон України «Про акціонерні товариства» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2008. – № 50-51. – ст.384.
10. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закон України «Про акціонерні товариства» / О.М. Вінник. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 312 с.
11. Теньков С. Нездійсність рішень загальних зборів товариств / Юридичний вісник України. – 2007. – № 2. – С. 8.